

ТЕХНОЛОГІЇ ПОБУДОВИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРОГРАМ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ОСІБ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	1 «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Спеціальність	17 Терапія та реабілітація
Освітня програма	17.01 Фізична терапія
Статус дисципліни	нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, 3 осінній семестр
Обсяг дисципліни	120/4 кредити (лекції – 18 годин, практичні заняття - 18 годин, срс – 84 години)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Реферат, МКР, екзамен
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/Schedules/LecturerSelection.aspx
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Глоба Олександр Петрович, професор кафедри, д.п.н, професор o.hloba-fbmi@lil.kpi.ua Практичні / Семінарські: Бичкова С.А., доцент кафедри
Розміщення курсу	Кампус Moodle

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб різних вікових груп» є надзвичайно актуальною у сучасних умовах зростання кількості неврологічних захворювань та травм, що суттєво впливають на якість життя пацієнтів та їхню здатність до соціальної інтеграції. Війна в Україні значно збільшила кількість осіб із неврологічними ураженнями, пов'язаними з травмами, стресом і погіршенням доступу до медичної допомоги. Ці реалії потребують підготовки висококваліфікованих терапевтів, здатних ефективно працювати з пацієнтами в умовах зростаючого навантаження на систему охорони здоров'я.

Навчальна дисципліна «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб різних вікових груп» спрямована на поглиблене вивчення принципів, методів і технологій розроблення, реалізації, моніторингу та корекції індивідуальних програм фізичної терапії з урахуванням вікових закономірностей росту, розвитку, функціонального становлення, зрілості та старіння організму людини.

Центральною концепцією дисципліни є фізична терапія впродовж життєвого циклу (life-course approach). Функціональні можливості, потреби, цілі, адаптаційні резерви та реакція

на фізичне навантаження істотно змінюються залежно від віку, тому програма фізичної терапії не може бути універсальною для різних вікових груп.

У межах дисципліни послідовно розглядаються особливості побудови програм фізичної терапії для немовлят, дітей раннього віку, дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, підлітків, осіб юнацького та молодого віку, осіб зрілого і середнього віку, осіб похилого та старечого віку, а також довгожителів.

При побудові програм враховуються анатомо-фізіологічні, моторні, когнітивні, психоемоційні та соціальні особливості відповідного вікового періоду; закономірності моторного розвитку та старіння; рівень фізичної активності; функціональний стан; характер захворювання або травми; супутні стани; реабілітаційний потенціал; потреби, цілі та життєве середовище людини.

Дисципліна базується на біопсихосоціальній моделі здоров'я, Міжнародній класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ/ICF), принципах доказової практики, пацієнтоцентричного та сімейноцентричного підходів, клінічного міркування та спільного прийняття рішень.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти поглиблених знань та професійних умінь щодо технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії для осіб різних вікових груп з урахуванням закономірностей росту, розвитку, зрілості та старіння, функціонального стану, адаптаційного потенціалу, клінічних потреб, рівня активності та участі, особистих цілей і середовища життєдіяльності людини.

Метою дисципліни є також формування навичок міждисциплінарної взаємодії та організаційного менеджменту для досягнення максимальної ефективності у відновленні здоров'я, у процесі соціальної інтеграції пацієнтів.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи, методи та сучасні технології побудови персоналізованих програм фізичної терапії осіб різного віку, а також вікові особливості вибору, дозування, прогресії та оцінювання ефективності фізіотерапевтичних втручань.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі повинні навчитися:

- ✓ диференціювати цілі та зміст фізичної терапії відповідно до вікового періоду;
- ✓ враховувати закономірності фізичного, моторного та психосоціального розвитку;
- ✓ оцінювати вікову норму та відхилення функціонального розвитку;
- ✓ здійснювати фізіотерапевтичне обстеження з використанням вікововідповідних методів;
- ✓ визначати функціональні проблеми відповідно до МКФ;
- ✓ оцінювати реабілітаційний потенціал з урахуванням віку;
- ✓ формувати вікововідповідні та пацієнтоцентричні цілі;
- ✓ добирати фізіотерапевтичні втручання відповідно до віку та функціонального стану;
- ✓ дозувати фізичне навантаження відповідно до адаптаційних можливостей організму;
- ✓ визначати критерії прогресії та регресії програми;
- ✓ забезпечувати безпеку фізичної терапії;
- ✓ формувати програми для дітей з урахуванням сімейноцентричного підходу;
- ✓ враховувати навчальну, професійну, побутову та соціальну активність людини;

- ✓ адаптувати програми для осіб із мультиморбідністю та віковими змінами;
- ✓ планувати профілактику функціонального зниження та падінь;
- ✓ підтримувати фізичну активність і функціональну незалежність упродовж життя;
- ✓ здійснювати моніторинг і корекцію індивідуальної програми.

Особлива увага приділяється формуванню навичок практичного використання терапевтичних методик у реальних та симульованих клінічних умовах; роботи з пацієнтами, навчання пацієнтів адаптаційним стратегіям.

З правової точки зору дисципліна забезпечує розуміння нормативно-правових актів, що регламентують діяльність фізичних терапевтів, ерготерапевтів в Україні. Вивчаються питання дотримання стандартів реабілітаційної допомоги, медико-правової відповідальності, прав пацієнтів, а також етичних норм у взаємодії між фахівцями та клієнтами.

Таким чином, дисципліна формує у студентів цілісне розуміння ефективності використання технологій фізичної терапії в реабілітаційній діяльності, що базується на правовій регламентації, психолого-педагогічній компетентності та міжпрофесійній співпраці, що у результаті сприяє підвищенню ефективності реабілітаційних програм та якості життя пацієнтів.

Дисципліна спрямована на підготовку фахівців, здатних розробляти і реалізовувати інноваційні методи реабілітації, базуючись на доказовій практиці. Навчання охоплює теоретичні основи, практичні навички та комунікаційні аспекти, які необхідні для ефективної співпраці з пацієнтами, їхніми родинами та міждисциплінарними командами.

Загальні компетентності

ЗК 01 Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 02 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 03 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 04 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 05 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 06 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 07 Здатність працювати автономно.

ЗК 09 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності

ФК 03 Здатність безпечно та ефективно обстежувати та оцінювати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп з обмеженнями повсякденного функціонування, із складною прогресуючою та мультисистемною патологією, визначати фізичний розвиток та фізичний стан для прийняття науково-обґрунтованих клінічних рішень.

ФК 06 Здатність провадити професійну діяльність в реабілітаційних закладах, відділеннях, підрозділах, а також у територіальних громадах, у складі мультидисциплінарної реабілітаційної команди або самостійно, співпрацюючи з іншими працівниками охорони здоров'я та зацікавленими особами.

ФК 07 Здатність планувати, контролювати терапевтичне заняття, хід виконання програми фізичної терапії, аналізувати та інтерпретувати результати втручання, вносити корективи до розробленої програми чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану, маршруту пацієнта.

ФК 08 Здатність ефективно здійснювати професійну комунікацію, зокрема вести документацію різних аспектів фізичної терапії згідно вимог чинного законодавства, надавати підзвітні послуги.

ФК 09 Здатність провадити наукові дослідження у сфері фізичної терапії, використовувати й поширювати найкращі наявні докази у викладацькій діяльності, для поліпшення якості послуг фізичної терапії та освіти.

ФК 11 Здатність здійснювати рефлексивну професійну діяльність, самоаналіз та безперервний професійний розвиток.

ФК 15 Здатність ефективно застосовувати передові знання теорії та практики ерготерапії для планування, організації та реалізації індивідуального реабілітаційного плану пацієнта/клієнта в рамках мультидисциплінарної команди.

- **Програмні результати навчання**
- **ПРН 02** Дотримуватись юридичних та етичних вимог, провадити діяльність з інформованої згоди пацієнта/клієнта.
- **ПРН 04** Оцінювати, обговорювати та застосовувати результати наукових досліджень у клінічній, науковій, освітній та адміністративній діяльності.
- **ПРН 05** Проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта для визначення потреб, порушень функцій, активності та участі.
- **ПРН 07** Демонструвати здатність до пацієнтоцентрованої практичної діяльності за узгодженням із пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами, членами мультидисциплінарної команди.
- **ПРН 08** Ефективно комунікувати з пацієнтом/клієнтом, встановлювати прямий та зворотній зв'язок для створення та підтримки терапевтичного альянсу.
- **ПРН 13** Контролювати тривалість та інтенсивність терапевтичних заходів в межах програми фізичної терапії та окремих занять.
- **ПРН 16** Вести документацію різних аспектів фізичної терапії згідно вимог чинного законодавства.
- **ПРН 17** Взаємодіяти з адміністративними та управлінськими структурами, інформаційними ресурсами з метою адвокації професії, впливу на політики та стратегії розвитку фізичної терапії, що спрямовані на задоволення потреб окремих осіб та громади в Україні.
- **ПРН 19** Викладати спеціалізовані навчальні дисципліни у закладах вищої освіти, брати участь в реалізації освітніх програм як клінічний керівник/методист/супервізор навчальних практик.
- **ПРН 20** Планувати та здійснювати особистий професійний розвиток, сприяти професійному розвитку колег.
- **ПРН 21** Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері фізичної терапії, висувати і перевіряти гіпотези, обирати методики та інструменти досліджень, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.

Після опанування дисципліни здобувач повинен:

знати: сучасні моделі та алгоритми фізіотерапевтичного процесу; принципи МКФ; методологію доказової практики; основи клінічного міркування; принципи побудови реабілітаційного прогнозу; сучасні методи функціонального оцінювання; принципи постановки цілей; основи дозування терапевтичних вправ і фізичного навантаження; сучасні технології фізичної терапії; особливості фізичної терапії в різні вікові періоди; критерії безпеки та припинення навантаження; принципи моніторингу результатів.

уміти: проводити фізіотерапевтичне обстеження; інтерпретувати результати тестів і шкал; визначати проблеми функціонування; встановлювати пріоритети; формулювати функціональний діагноз у межах компетентності фізичного терапевта; визначати прогноз; формулювати цілі; створювати індивідуальний план фізичної терапії; добирати та дозувати втручання; навчати пацієнта; оцінювати ефективність; документувати результати та своєчасно модифікувати програму.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

У структурно-логічній схемі дисципліна «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб різних вікових груп» вивчається на етапі підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр і є дисципліною, що використовує методи фундаментальних та прикладних наук, основних дисциплін циклу професійної та

практичної підготовки з урахуванням професійної орієнтації майбутніх фахівців. Дисципліна інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших навчальних дисциплін, які отримані на попередньому рівні освіти: Анатомія людини у фізичній терапії, Фізіологія та онтогенез людини у фізичній терапії, Основи медичних знань та загальна теорія здоров'я Біомеханіка у терапії та реабілітації, Пропедевтики терапії та реабілітації та основи менеджменту пацієнта, Основи ерготерапії та фізичної терапії при типових патологіях, функціональної діагностики у фізичній терапії.

Для успішного засвоєння навчального матеріалу студенти повинні мати базові знання та навички, отримані при вивченні попередніх дисциплін бакалаврської програми «Фізична терапія, ерготерапія», а саме: Основи менеджменту, маркетингу та економіки галузі охорони здоров'я – базові знання з управління, планування та координації діяльності у сфері реабілітації. Правове забезпечення професійної діяльності в медицині – знання правових норм, що регламентують діяльність у сфері охорони здоров'я та реабілітації, права пацієнтів і обов'язки фахівців. Професійна етика, комунікація та деонтологія – розуміння принципів професійної етики, етичних аспектів взаємодії з пацієнтами, їх родинами та колегами. Психологія, клінічна психологія та соціологія у терапії та реабілітації та Педагогіка у терапії та реабілітації – знання основ психології особистості, групової динаміки, методів ефективної комунікації та вирішення конфліктних ситуацій. Реабілітаційні технології та методи фізичної терапії й ерготерапії – практичні знання щодо організації процесу реабілітації, командної взаємодії та забезпечення безперервності допомоги.

Отримані практичні навички та засвоєні теоретичні знання під час вивчення навчальної дисципліни можна використовувати в подальшому при проходженні Клінічної практики з фізичної терапії осіб із важкими, комбінованими та тривалими порушеннями і Клінічної практики з фізичної терапії осіб різного віку. На результатах навчання дисципліни також базуються дисципліни «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії при патології та політравмі», «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії при ампутаціях кінцівок та ендопротезуванні суглобів» та «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб різних вікових груп».

3. Зміст навчальної дисципліни

Опис: Для побудови програм фізичної терапії у межах дисципліни розглядаються такі основні вікові групи:

- ✓ Дитинство та ранній вік (від народження до 3 років): період новонародженості, немовлячий вік та раннє дитинство, коли активно розвиваються базові рухи, мовлення і довіра до світу.
- ✓ Дошкільний вік (3–6/7 років): час інтенсивного соціального розвитку, сюжетно-рольових ігор та перших спроб самостійності.
- ✓ Молодший шкільний вік (6/7–11 років): початок навчальної діяльності, формування нових обов'язків та пізнавальної активності.
- ✓ Підлітковий вік (11–15/17 років): перехідний етап статевого дозрівання, пошуку власної ідентичності та прагнення до незалежності.
- ✓ Юність (17–21 рік): самовизначення, вибір професії та побудова життєвих планів.
- ✓ Зрілий вік (від 21–25 до 60 років): найпродуктивніший етап, що характеризується професійною самореалізацією, створенням сім'ї та соціальною активністю.

✓ Похилий та старечий вік (від 60 років і старше): період переосмислення життєвого досвіду, зниження фізичної активності та досягнення мудрості.

✓ Довгожителі - особи 90 років і старше, для яких програма фізичної терапії будується насамперед навколо збереження мобільності, безпеки, автономності та якості життя.

Вікові межі розглядаються як орієнтовні. При побудові програми фізичної терапії визначальним є не лише календарний, а й біологічний, функціональний та психосоціальний вік людини.

Основні розділи та теми, що розглядатимуться в процесі вивчення курсу:

Тема 1. Вступ до дисципліни. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я в оцінці стану пацієнтів. Використання науково-доказової практики в фізичній терапії. Клінічні інструменти оцінювання. Нормальний та патологічний постануральний контроль.

Тема 2. Загальні принципи фізичної терапії. Методологічні основи побудови індивідуальних програм фізичної терапії.

Тема 3. Вікові закономірності розвитку, зрілості та старіння. Реабілітаційне обстеження, функціональна діагностика та прогноз.

Тема 4. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії новонароджених, немовлят і дітей раннього віку.

Тема 5. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Тема 6. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії підлітків.

Тема 7. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії молодих та зрілих дорослих.

Тема 8. Технології побудови індивідуальних програм і прогнозування результатів фізичної терапії осіб похилого (поважного) віку.

Тема 9. Технології побудови індивідуальних програм і прогнозування результатів фізичної терапії осіб старечого віку та довгожителів. Моніторинг і корекція.

Тема 10. Особливості побудови програм фізичної терапії при неврологічних та м'язово-скелетних станах осіб різного віку.

Тема 11. Вікові особливості побудови програм при кардіореспіраторних захворюваннях, мультиморбідності та після оперативних втручань.

Тема 12. Технології моніторингу, корекції та довготривалого супроводу програм фізичної терапії в різні періоди життя.

Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Агафонова О., Біляцький О. Особливості фізичної реабілітації при хворобі Паркінсона / О. Агафонова, О. Біляцький // Спортивна наука України. – 2014. – №3 (61). – С.7-11.

2. Антонова-Рафі Ю. В., Худецький І. Ю., Білошицька О. К., Глоба О. П., Витовщик Т. О. (2024). Сучасні світові тенденції підготовки ерготерапевтів. Фітотерапія. Часопис. 2024. Scopus.

3. Беспалова О. О., Бугасенко Т. В., Усова О. В. та ін. Засоби фізичної терапії у профілактиці та реабілітації літніх людей із саркопенією: аналітичний огляд. *Україна. Здоров'я нації*. 2021. № 4 (1). DOI: 10.24144/2077-6594.4.1.2021.247008. Репозитарій СумДПУ

4. Волкова С. С., Білінська Г. В. Фізична терапія дітей з церебральним паралічем в інклюзивному класі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15*. 2021. № 7 (138). Репозитарій УДУ ім. М. Драгоманова.

5. Вовканич А. С. Вступ до фізичної реабілітації: Навч. посіб. / А. С. Вовканич. – Львів: ЛДУФК, 2013. – 184 с.

6. Глоба О. П. Регіональне реабілітаційне середовище як фактор соціалізації дітей і молоді з обмеженими психофізичними можливостями. [монографія] / Олександр Петрович Глоба. – Краматорськ: ДДМА, 2011. - 348с. - Бібліогр.: с.379-396. – ISBN 978-966-2484-02-1.

7. Глоба О. П. Концепція створення в Україні національної системи корекційно-реабілітаційних послуг / О.П.Глоба // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць НПУ імені М.П.Драгоманова та Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – випуск 5, 2015. – с.
8. Глоба О. П. Програма корекційно спрямованого фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку. / Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник [кол. авторів за заг. ред. С. П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.
9. Глоба О. П. Використання засобів народної педагогіки в корекційній роботі з дітьми, що мають порушення опорно-рухового апарату / О. П. Глоба // збірник наукових праць за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006. – 2020.
10. О. В. Гаврилов, О. П. Глоба, В. О. Липа та ін. Прикладна корекційна психопедагогіка. Навчальний посібник. / Кам'янець-Подільський, ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. – 591 с.
11. Глоба О. П. Створення спеціальних умов для навчання і виховання дітей дошкільного віку зі складними порушеннями розвитку (порушення мовлення та опорно-рухового апарату). *Навчально-методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня бакалавр і магістр ОПП Спеціальна освіта (Логопедія)*. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2023. 170 с.
12. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології . практикум: [навчальний посібник] / І. М. Дичківська. – К.: Видав. Дім «Слово», 2013. – 448 с.
13. Ерготерапія / Майкова Т.П., Афанас'єв С.М., Афанас'єва О.С. – Підручник. – Дніпро: Журфонд, 2019. – 374 с.
14. Звіряка О. М., Руденко А. М., Лянной М. О. Фізична реабілітація (фізична терапія) дітей 5–6 років із наслідками дисплазії кульшових суглобів в умовах дошкільного навчального закладу : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2025. [Повний текст у репозитарії СумДПУ](#)
15. Кашуба В. О., Буховець Б. О. Сучасні тренди фізичної реабілітації дітей з ДЦП. *Україна. Здоров'я нації*. 2020. № 1. С. 62–68. DOI: 10.24144/2077-6594.1.2020.196423. [Фаховий журнал — повний текст НБУВ — бібліографічний запис.](#)
16. Корольчук М. С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, А. Ф. Косенко, Т. І. Кучергін [навч.посібник]. – К.: фірма «ІНКОС», 2002. – 272 с.
17. Майкова Т. В. Ерготерапія: підручник / Т. В. Майкова, С. М. Афанасьєв, О. С. Афанасьєва. - Дніпро : Журфонд, 2019. - 374 с.
18. Марченко О. К. Основы физической реабилитации: учеб. Для студентов вузов / О. К. Марченко. – К.:Олимп. лит., 2012 – 528 с.
19. Мурза В. П. Психолого-фізична реабілітація.– К.: ОЛАН, 2005. – 610 с.
20. Мухін В. М. Фізична реабілітація. «Олімпійська література». К.: НУФВіСУ. – 2005. – 407 с.
21. Неврологія: підручник (ВНЗ IV р.а) / за ред. І.А. Григорової, Л.І. Соколової. – Київ: Медицина, 2015 – 640 с.
22. Реабілітація пацієнтів з захворюваннями нервової системи: навч.-метод. посіб. для магістрів медицини IV курсу мед. ф-ту закл. вищ. освіти III-IV рівня акредитації по спец. «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О.А. Козьолкін, І.В. Візір, М.В. Сікорська, О.В. Лапонов. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. – 183 с.
23. Практичні аспекти фізичної терапії та ерготерапії : навчальний посібник / Н. А. Добровольська [та ін.]; під ред. Н. А. Добровольської [та ін.] ; Таврійс. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського . - Київ : Гельветика, 2021. - 367 с.
24. Сущенко Л. В. Формування мотивації до успішної професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації/ Л. П. Сущенко //Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2007. №6. – С. 276-279.
25. Сичов С. О. Етапи педагогічної реабілітації людей з серцево-судинними захворюваннями / С.О.Сичов, О.К.Сиротинська // Збірник наукових праць «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницький, Вип. 12 (32) частина

5, 2017. – С. 76-80.

26. Сичов С.О. Педагогічні засоби реабілітаційних технологій для постінсультних пацієнтів / С.О.Сичов, О.К.Сиротинська // Збірник наукових праць «Актуальные научные исследования в современном мире», Переяслав-Хмельницький, Вип. 1 (33) частина 3, 2018. – С. 104-108.

27. Шиян Б.М., Вацеба О.М. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні і спорті. [навч. посібник] / Б.М.Шиян, О.М.Вацеба // - Тернопіль: навчальна книга «Богдан», 2008. – 276 с.

28. Globa O., Vodychar Janez, Antonova-Rafi Y., Garnik T., Sinyova E. Information medicine and complementary rehabilitation in sports of higher achievements. *Phytotherapy. Journal*.2025. Scopus.

29. Kachmar O., Kushnir A., Fedchyshyn B. et al. Personalized balance games for children with cerebral palsy: a pilot study. *Journal of Pediatric Rehabilitation Medicine*. 2021. Vol. 14, No. 2. P. 237–245. DOI: 10.3233/PRM-190666. [PubMed — free article](#)

30. Kushnir A., Kachmar O. Intensive Neurophysiological Rehabilitation System for children with cerebral palsy: a quasi-randomized controlled trial. *BMC Neurology*. 2023. Vol. 23. Article 157. DOI: 10.1186/s12883-023-03216-4. [PubMed / PMC — повний відкритий текст](#)

31. Kushnir A., Kachmar O., Bonnechère B. STASISM: a versatile serious gaming multi-sensor platform for personalized telerehabilitation and telemonitoring. *Sensors*. 2024. Vol. 24, No. 2. Article 351. DOI: 10.3390/s24020351. [PubMed / PMC — повний відкритий текст..](#)

32. Oleksandr Hloba, Yuliia Antonova-Rafi, Walery Zukow, Tetiana Harnyk, Viktor Sinyov. (2023). Impact of using the principle of spectral-dynamic analysis of the intensity of the electret field of the "Vim Vitae" electronic complex on a living organism. *Physical Rehabilitation and Recreational Health Technologies*, 8(2). 2023. P. 105-116. [https://doi.org/10.15391/prrht.2023-8\(2\).04](https://doi.org/10.15391/prrht.2023-8(2).04)

33. World Health Organization. WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour. Geneva : World Health Organization, 2020. 104 p. ISBN 978-92-4-001512-8. [WHO — офіційна сторінка та повний документ](#)

34. World Health Organization. Rehabilitation competency framework. Geneva : World Health Organization, 2021. 52 p. ISBN 978-92-4-000828-1. [WHO — Rehabilitation Competency Framework](#)

35. World Health Organization. Using a contextualized competency framework to develop rehabilitation programmes and their curricula. Geneva : World Health Organization, 2021. [WHO — документ](#)

36. World Health Organization. Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age. Geneva : World Health Organization, 2019. 33 p. ISBN 978-92-4-155053-6. [WHO — повний документ](#)

37. Kisner C., Colby L. A., Borstad J. Therapeutic exercise : foundations and techniques. 7th ed. Philadelphia : F. A. Davis, 2018.

38. O'Sullivan S. B., Schmitz T. J., Fulk G. D. Physical rehabilitation. 7th ed. Philadelphia : F. A. Davis, 2019.

39. Jackman M., Sakzewski L., Morgan C. et al. Interventions to improve physical function for children and young people with cerebral palsy: international clinical practice guideline. *Developmental Medicine & Child Neurology*. 2022. Vol. 64, No. 5. P. 536–549. DOI: 10.1111/dmcn.15055. [PubMed](#)

40. Izquierdo M., Merchant R. A., Morley J. E. et al. International Exercise Recommendations in Older Adults (ICFSR): expert consensus guidelines. *The Journal of Nutrition, Health & Aging*. 2021. Vol. 25, No. 7. P. 824–853. DOI: 10.1007/s12603-021-1665-8. [PubMed](#)

Додаткова

41. Беспалова О., Лянной М., Литвиненко В., Бугасенко Т., Терещенко Т. Фізична терапія та ерготерапія для осіб похилого віку із хворобою Альцгеймера. *Спортивна медицина, фізична терапія та ерготерапія*. 2021. № 2. С. 100–105. DOI: 10.32652/spmed.2020.2.100-105. [Повний текст — НУФВСУ](#)

42. Валієнко Я. В., Копитіна Я. М. Доцільність застосування засобів фізичної терапії при пролапсі органів малого таза у жінок 50–60 років. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. Репозитарій СумДПУ.
43. Глиняна О. Фізична реабілітація при ендопротезуванні органів та суглобів / О. Глиняна, І. Худецький, Ю. Копочинська. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32974>.
44. Глиняна О.О. Основи кінезіотейпування: навчальний посібник [Електронний ресурс] : навч. посібн. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації «Фізична терапія»/ О.О. Глиняна, Ю.В. Копочинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл 49 МБ). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 125 с.
45. Глоба О. П. Використання засобів народної педагогіки в корекційній роботі з дітьми, що мають порушення опорно-рухового апарату / О.П.Глоба // збірник наукових праць за ред. В.М.Синьова, О.В.Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006. – 2020.
46. Дмитренко-Карабин Х.М. Психологічна допомога тривожній дитині: теорія, діагностика, корекція / Х.М. Дмитренко-Карабин, Н.В. Коромис. – навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. – 192 с.
47. Марченко О. К. Основи фізичної реабілітації: учеб. для студентов вузов / О.К.Марченко. – К.: Олимпмнт., 2012 – 528с.
48. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: Навч. посібник. — К.: Олімпійська література, 2006. — 196 с.
49. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я та проблеми інвалідності / А. В. Іпатов [й ін.]. - Д. : Гамалія, 2004. - 303 с. - (МКФ).
50. Физиотерапия. Классический курс, 1 часть / Под ред. С.Б. Портера /Пер. с англ. под. ред. Г.Н. Пономаренко.-СПб-Человек, 2014.-764.
51. Чухраєв М. В., Медков І. В., Буцька Л. В., Глоба О. П., Забулонов Ю. Л. КОМПЛЕМЕНТАРНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ І ЛІКУВАННЯ БОЛЮ І БОЛЬОВИХ СИНДРОМІВ / UDC 001.1 The 14th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life” (August 4-6, 2022) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. 441 p. ISBN 978-92-9472-195-2.
52. Шевченко Д. С. Фізична терапія при спастичних формах ДЦП у дітей 10–14 років : кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. 80 с. Репозитарій СумДПУ.
53. Шкали в нейрореабілітації [Текст] / Укр. Асоц. боротьби з інсультом ; [уклад.: М. В. Гуляєва, Н. І. Піонтківська, М. І. Піонтківський ; наук. ред.: В. А. Голик, Д. В. Гуляєв, М. Я. Романишин]. - Київ : Д. В. Гуляєв [вид.], 2014. - 67 с.
54. Ajducovic D., Joshi P.T. (Ed.) (1999). Empowering children: Psychosocial assistance under difficult circumstances. Zagreb: Society for Psychological Assistance.
55. Hloba, O., Rybalko, S., Garnyk, T., Medkov, I., Zalevsky, O., Humankova, O., Mykhailova, O. Influence of small doses of electromagnetic oscillations on the features of Coronavirus reproduction (2021). Acta Balneologica, 3(164), 210-215. doi: 10.36740/ABAL202103115. **Web of Science**.
56. Horowitz M.J. (1980). Stress response syndromes: character style and dynamic psychotherapy. Archives of General Psychiatry. 1980, Vol. 31, № 4.
57. Ergotherapie. L.Pierquin, J-M. Andre, P.Farcy, Paris, New York, Barcelon, 1980.
58. Портал — http://psyjournals.ru/mpj/2002/n1/788_full.shtml [Ерготерапія дітей-біженців з ПСР - 2002/1]
59. Реабілітація при втраті нижніх кінцівок [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bazaznan.protezhub.com/courses/reabilitatsiya-pry-vtrati-nyzhnikh-kintsivok>.
60. Реабілітація при втраті верхніх кінцівок [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bazaznan.protezhub.com/courses/reabilitatsiya-pry-vtrati-verkhnikh-kintsivok>.
61. Фізична реабілітація ветеранів. Навчальні матеріали для реабілітологів, які працюють з ветеранами, 2022. – 46 с. <https://ingeniusua.org/fizychna-reabilitatsiya-veteraniv>

4. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття.

Застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються наступними методами і технологіями: методи проблемного навчання (проблемний виклад, частково-пошуковий (евристична бесіда); інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-орієнтований і практично-направлений характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи здобувачів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять, розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, і ін.).

Назва теми лекції та перелік основних питань

(перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)

Лекція 1. Вступ до дисципліни. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я в оцінці стану пацієнтів. Використання науково-доказової практики в фізичній терапії. Клінічні інструменти оцінювання. Нормальний та патологічний постуральний контроль.

Лекція 2. Загальні принципи фізичної терапії. Методологічні основи побудови індивідуальних програм фізичної терапії. Поняття індивідуальної програми фізичної терапії.

Лекція 3. Вікові закономірності розвитку, зрілості та старіння. Реабілітаційне обстеження, функціональна діагностика та прогноз. Календарний, біологічний та функціональний вік. Принципи адаптації фізичного навантаження до різних вікових груп.

Лекція 4. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії новонароджених, немовлят і дітей раннього віку. Принципи раннього втручання. Сімейноцентричний підхід. Навчання батьків. Домашня програма як складова фізичної терапії немовляти.

Лекція 5. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Фізична терапія дітей із затримкою моторного розвитку, ДЦП, нервово-м'язовими, ортопедичними та іншими порушеннями. Підтримка активної участі дитини. Взаємодія з батьками та іншими фахівцями.

Лекція 6. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії дітей шкільного віку та підлітків. Фізіологічні та гормональні зміни періоду статевого дозрівання. Нерівномірність росту та тимчасові зміни моторного контролю. Вплив темпів біологічного дозрівання на фізичну працездатність. Психологічні особливості підліткового віку, мотивація та прихильність до програми. Перехід від сімейноцентричної моделі до активної участі самого підлітка у прийнятті рішень.

Лекція 7. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії молодих та зрілих дорослих. Особливості функціонального стану дорослої людини в період найбільшої професійної та соціальної активності. Малорухливий спосіб життя, професійні навантаження, стрес, надлишкова маса тіла та інші фактори ризику. М'язово-скелетний біль. Фізична терапія як засіб вторинної профілактики. Поєднання програми з професійною, сімейною та побутовою активністю. Рекомендації та формування самоменеджменту.

Лекція 8. Технології побудови індивідуальних програм і прогнозування результатів фізичної терапії осіб середнього та похилого (поважного) віку. Технології побудови індивідуальних програм і прогнозування результатів фізичної терапії осіб старечого віку та довгожителів. Моніторинг і корекція. Комбінація фізичної терапії та профілактичної фізичної активності. Фізіологія старіння та її значення для фізичної терапії.

Лекція 9. Особливості побудови програм фізичної терапії при неврологічних та м'язово-скелетних станах осіб різного віку. Вікові особливості побудови програм при кардіореспіраторних захворюваннях, мультиморбідності та після оперативних втручань. Технології моніторингу, корекції та довготривалого супроводу програм фізичної терапії в різні періоди життя.

Практичні заняття

Застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються наступними методами і технологіями: особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології,

засновані на активних формах і методах навчання (дискусія, обговорення, бесіди, застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів).

Назва теми заняття та перелік основних питань

(перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)

Заняття 1. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я в оцінці стану пацієнтів. Використання науково-доказової практики в фізичній терапії. Клінічні інструменти оцінювання. Нормальний та патологічний постуральний контроль.

Заняття 2. Загальні принципи фізичної терапії. Методологічні основи побудови індивідуальних програм фізичної терапії. Поняття індивідуальної програми фізичної терапії. Life-course approach у фізичній терапії. Алгоритм побудови програми: обстеження → оцінювання → визначення функціональних проблем → прогноз → постановка цілей → вибір втручань → дозування → реалізація → моніторинг → корекція → оцінювання результату.

Заняття 3. Вікові закономірності розвитку, зрілості та старіння. Реабілітаційне обстеження, функціональна діагностика та прогноз. Календарний, біологічний та функціональний вік. Поняття healthy ageing, intrinsic capacity, frailty та функціонального резерву. Принципи адаптації фізичного навантаження до різних вікових груп. Критерії безпеки та припинення фізичного навантаження у різних вікових групах. Післяопераційне відновлення дітей, дорослих і осіб старшого віку.

Заняття 4. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії новонароджених, немовлят і дітей раннього віку. Оцінювання спонтанної моторики та моторного розвитку. Виявлення затримки моторного розвитку та факторів ризику. Принципи раннього втручання. Позиціонування, стимуляція активного руху, розвиток контролю голови й тулуба, перевертання, сидіння, повзання та переходів між положеннями. Використання гри та природного середовища. Особливості роботи з передчасно народженими дітьми та немовлятами з ризиком порушень розвитку. Сімейноцентричний підхід. Навчання батьків. Домашня програма як складова фізичної терапії немовляти. Практичне завдання: розробити індивідуальну програму для немовляти із затримкою моторного розвитку.

Заняття 5. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Формування ходи, бігу, стрибків, рівноваги, координації та маніпулятивних навичок. Оцінювання грубої моторики та функціональної мобільності. Ігрова модель фізичної терапії. Task-oriented та goal-directed підходи. Фізична терапія дітей із затримкою моторного розвитку, ДЦП, нервово-м'язовими, ортопедичними та іншими порушеннями. Вибір інтенсивності та тривалості занять. Підтримка активної участі дитини. Взаємодія з батьками та іншими фахівцями. Практичне завдання: створити сімейноцентричну програму фізичної терапії дитини дошкільного віку.

Заняття 6. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії дітей шкільного віку та підлітків. Порушення постави, сколіотичні деформації, плоскостопість, травми та інші поширені функціональні проблеми. Програми розвитку сили, балансу, координації, мобільності та аеробної витривалості. Адаптація програми до шкільного середовища та повсякденної активності. Фізіологічні та гормональні зміни періоду статевого дозрівання. Нерівномірність росту та тимчасові зміни моторного контролю. Вплив темпів біологічного дозрівання на фізичну працездатність. Психологічні особливості підліткового віку, мотивація та прихильність до програми. Перехід від сімейноцентричної моделі до активної участі самого підлітка у прийнятті рішень. Практичне завдання: розробити програму, що поєднує терапевтичні вправи, фізичну активність та рекомендації щодо повсякденного рухового режиму.

Заняття 7. Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії молодих та зрілих дорослих. Особливості функціонального стану дорослої людини в період найбільшої професійної та соціальної активності. Малорухливий спосіб життя, професійні навантаження, стрес, надлишкова маса тіла та інші фактори ризику. М'язово-скелетний біль. Порушення функціонування після травм та оперативних втручань. Індивідуалізація аеробних, силових і функціональних програм. Фізична терапія як засіб вторинної профілактики. Поєднання програми з професійною, сімейною та побутовою активністю. Рекомендації та формування

самоменеджменту. Практичне завдання: створити програму, інтегровану у професійний та сімейний режим пацієнта.

Заняття 8. Технології побудови індивідуальних програм і прогнозування результатів фізичної терапії осіб середнього та похилого (поважного) віку. Технології побудови індивідуальних програм і прогнозування результатів фізичної терапії осіб старечого віку та довгожителів. Моніторинг і корекція. Комбінація фізичної терапії та профілактичної фізичної активності. Фізіологія старіння та її значення для фізичної терапії. Зниження м'язової сили, аеробної витривалості, балансу, швидкості ходи та адаптаційного резерву. Саркопенія, остеопороз, остеоартрит, серцево-судинні та неврологічні захворювання. Профілактика падінь. Підтримання незалежності у повсякденному житті. Адаптація програми відповідно до мультиморбідності та медикаментозної терапії. Практичне завдання: розробити комплексну програму для особи з поєднанням м'язово-скелетної проблеми та кардіометаболічних факторів ризику.

Заняття 9. Модульна контрольна робота.

Для проведення МКР студентам видаються модульні контрольні завдання, які складаються з трьох питань. МКР проводиться письмово. Результати МКР оголошуються студентам на консультації. Студент має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті. На МКР студентам не дозволяється користуватись конспектом.

Практичне завдання: захист індивідуальної програми фізичної терапії з обов'язковим обґрунтуванням того, як саме вік пацієнта змінив структуру, цілі, методи, інтенсивність і критерії ефективності програми. Комплексний аналіз клінічних випадків.

Фізіотерапевтичне обстеження → вікові особливості → МКФ-профіль → функціональні проблеми → реабілітаційний прогноз → цілі → методи → дозування → критерії безпеки → домашня програма → outcome measures → корекція.

5. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота студента.

Основні цілі СРС: поглиблення та розширення знань, розвиток творчих здібностей, формування навичок безперервного навчання та самостійного пошуку інформації для забезпечення успішної професійної діяльності майбутнього фахівця. Ця форма роботи сприяє формуванню особистості, розвитку мислення, пам'яті, уваги та формуванню мотивації до пізнавальної діяльності.

Види самостійної роботи студента:

- підготовка до аудиторних занять – 54 год;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 10 год;
- виконання реферату – 10 год;
- підготовка до заліку – 10 год;

Загалом 84 год.

Самостійна робота передбачає:

- ✓ аналіз сучасних клінічних настанов;
- ✓ опрацювання систематичних оглядів та метааналізів;
- ✓ порівняння методів фізичної терапії за рівнем доказовості;
- ✓ роботу з МКФ;
- ✓ опрацювання стандартизованих тестів та шкал;
- ✓ розроблення SMART-цілей;
- ✓ створення програм терапевтичних вправ;
- ✓ розроблення домашніх програм;

- ✓ аналіз клінічних випадків різних вікових груп;
- ✓ складання алгоритмів прогресії навантаження;
- ✓ аналіз показань, обмежень і критеріїв безпеки;
- ✓ підготовку індивідуального клінічного кейсу;
- ✓ критичний аналіз наукової літератури щодо ефективності сучасних технологій фізичної терапії.

З кредитного модуля заплановано проведення однієї модульної контрольної роботи (МКР) тривалістю 2 академічні години

Основна ціль МКР - визначити рівень засвоєння студентами теоретичного матеріалу, викладеного на лекціях № 1-15 та матеріалів, засвоєних під час самостійної роботи, уміння логічно і змістовно викладати свої знання в письмовій формі.

Місце проведення МКР - модульна контрольна робота проводиться дистанційно на практичному занятті № 15 та розрахована на дві академічні години.

Методика проведення МКР: студентам видаються індивідуальні модульні контрольні завдання, які складаються з трьох питань. Модульна контрольна робота проводиться письмово. Результати МКР оголошуються студентам на консультації. Студент має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті. На МКР студентам не дозволяється користуватись конспектом.

Питання до модульної контрольної роботи додаються до Робочої навчальної програми.

Вимоги до написання реферату з дисципліни «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб різних вікових груп»

Реферат є самостійною навчально-аналітичною роботою здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти, спрямованою на поглиблене опрацювання актуальних питань побудови, реалізації, моніторингу та корекції індивідуальних програм фізичної терапії осіб різних вікових груп.

Виконання реферату передбачає формування здатності здійснювати пошук, критичний аналіз та узагальнення сучасної наукової інформації, застосовувати принципи доказової практики та клінічного мислення, враховувати вікові анатомо-фізіологічні, моторні, функціональні, психоемоційні та соціальні особливості людини під час обґрунтування змісту програм фізичної терапії.

Особлива увага має приділятися обґрунтуванню відмінностей у цілях, методах функціонального оцінювання, виборі фізіотерапевтичних втручань, параметрах дозування фізичного навантаження, критеріях безпеки та оцінюванні результатів фізичної терапії залежно від віку, функціонального стану та індивідуальних потреб особи.

Зміст реферату має передбачати:

- обґрунтування актуальності обраної теми;
- визначення мети та основних завдань роботи;
- розкриття теоретичних і методологічних засад досліджуваної проблеми;
- характеристику анатомо-фізіологічних, функціональних, моторних та інших вікових особливостей, які мають значення для побудови програми фізичної терапії;
- аналіз сучасних наукових даних та доказових підходів до фізичної терапії відповідної вікової групи;
- аналіз сучасних методів фізіотерапевтичного обстеження та функціонального оцінювання;
- визначення основних функціональних проблем, потреб та реабілітаційного потенціалу особи відповідної вікової групи;

- застосування біопсихосоціальної моделі та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ) при аналізі обраної проблеми;
- обґрунтування принципів постановки короткострокових і довгострокових цілей фізичної терапії;
- характеристику сучасних методів, засобів і технологій фізичної терапії, доцільних для відповідної вікової групи;
- обґрунтування принципів вибору, дозування, прогресії та модифікації фізичного навантаження;
- визначення показань, обмежень, факторів ризику та критеріїв безпеки фізіотерапевтичних втручань;
- аналіз принципів моніторингу та оцінювання ефективності індивідуальної програми фізичної терапії;
- визначення критеріїв прогресії, корекції або завершення програми фізичної терапії;
- аналіз ролі фізичної активності, навчання пацієнта, самоменеджменту та домашньої програми у забезпеченні довготривалого результату;
- врахування ролі батьків та сімейноцентричного підходу при роботі з дітьми, самостійної участі пацієнта у прийнятті рішень у дорослому віці, а також участі родини та осіб, які здійснюють догляд, при роботі з особами старших вікових груп;
- визначення можливостей практичного застосування проаналізованих підходів у професійній діяльності фізичного терапевта;
- формулювання аргументованих висновків.

Структура реферату:

Титульний аркуш.

Зміст.

Вступ – 1–2 сторінки.

Основна частина – 2–3 логічно взаємопов'язані розділи.

Висновки – 1–2 сторінки.

Список використаних джерел.

Додатки – за необхідності.

Основна частина реферату повинна мати логічну структуру та послідовно розкривати обрану тему. При висвітленні конкретного клінічного стану або функціональної проблеми необхідно уникати простого опису захворювання. Основний акцент має бути зроблений на **технології побудови індивідуальної програми фізичної терапії та особливостях її застосування у відповідній віковій групі.**

У разі якщо тема передбачає порівняння декількох вікових груп, необхідно обґрунтувати відмінності у функціональному оцінюванні, цілях, змісті програми, виборі втручань, дозуванні фізичного навантаження, критеріях безпеки та очікуваних результатах фізичної терапії.

Вимоги до використаних джерел:

- не менше **10–15 джерел**;
- перевага надається науковій літературі **останніх 5–7 років**;
- наукові статті у фахових та міжнародних рецензованих виданнях;
- систематичні огляди та метааналізи;
- сучасні клінічні настанови та консенсусні документи;
- сучасні підручники, навчальні посібники та монографії з фізичної терапії, реабілітації, педіатрії, геронтології, неврології, ортопедії, кардіореспіраторної та інших відповідних галузей;
- нормативно-правові акти України у сфері реабілітації та охорони здоров'я;
- офіційні матеріали МОЗ України та інших профільних національних установ;
- рекомендації та офіційні матеріали Всесвітньої організації охорони здоров'я (WHO);
- матеріали міжнародних професійних організацій у сфері фізичної терапії та реабілітації;
- міжнародні класифікації, зокрема МКФ та МКФ-ДП;
- офіційні статистичні та аналітичні матеріали.

При використанні джерел здобувач повинен критично оцінювати рівень і якість доказів. Перевага надається сучасним клінічним рекомендаціям, систематичним оглядам, метааналізом, рандомізованим контрольованим дослідженням та іншим науковим публікаціям, що відповідають принципам доказової практики.

Вимоги до обсягу та оформлення:

- рекомендований обсяг – **12–15 сторінок основного тексту**;
- формат аркуша – **A4**;
- шрифт – **Times New Roman**;
- розмір шрифту – **14 pt**;
- міжрядковий інтервал – **1,5**;
- абзацний відступ – **1,25 см**;
- вирівнювання тексту – **по ширині**;
- поля: ліве – **30 мм**, праве – **15 мм**, верхнє та нижнє – **20 мм**;
- нумерація сторінок – **наскрізна**;
- таблиці, рисунки, схеми, алгоритми та діаграми повинні бути пронумеровані, мати назву та посилання на джерело у разі використання запозичених матеріалів;
- список використаних джерел оформлюється відповідно до встановлених вимог бібліографічного опису.

Доцільним є використання у рефераті таблиць, схем та алгоритмів, що демонструють послідовність побудови індивідуальної програми фізичної терапії, вікові відмінності у виборі втручань, параметрах дозування навантаження, критеріях прогресії та оцінюванні результатів.

Вимоги щодо академічної доброчесності:

- реферат виконується здобувачем самостійно;
- усі запозичені положення, фактичні та статистичні дані, результати досліджень, клінічні рекомендації, таблиці, рисунки та інші матеріали повинні містити відповідні посилання на першоджерела;
- пряме копіювання матеріалів без належного цитування не допускається;
- висновки повинні ґрунтуватися на проведеному здобувачем аналізі опрацьованих джерел;
- використання цифрових інструментів та технологій штучного інтелекту не звільняє здобувача від відповідальності за достовірність наведеної інформації, коректність посилань, відповідність використаних джерел змісту роботи, самостійність аналізу та дотримання принципів академічної доброчесності.

Критерії оцінювання реферату:

1. Відповідність змісту реферату обраній темі.
2. Актуальність та повнота розкриття проблеми.
3. Глибина аналізу вікових особливостей та їх значення для фізичної терапії.
4. Обґрунтованість принципів побудови індивідуальної програми фізичної терапії.
5. Коректність вибору методів функціонального оцінювання відповідно до віку та стану особи.
6. Обґрунтованість вибору фізіотерапевтичних втручань та параметрів їх дозування.
7. Використання сучасних, достовірних та доказових наукових джерел.
8. Здатність критично аналізувати, порівнювати та узагальнювати наукову інформацію.
9. Врахування біопсихосоціальної моделі, МКФ, пацієнтоцентричного та/або сімейноцентричного підходів.
10. Врахування критеріїв безпеки, прогресії та корекції програми фізичної терапії.
11. Практична спрямованість роботи та можливість застосування проаналізованих підходів у професійній діяльності фізичного терапевта.
12. Аргументованість та відповідність висновків меті й завданням роботи.
13. Логічність, послідовність і науковий стиль викладу матеріалу.
14. Коректність цитування та оформлення використаних джерел.
15. Дотримання вимог академічної доброчесності та оформлення роботи.

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять. Відвідування лекційних занять не є обов'язковим. Відвідування практичних занять є бажаним, оскільки на них відбувається робота по лекційних матеріалах, робота з прикладами пацієнтів, рольові ігри а також відбувається захист рефератів. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Пропущені контрольні заходи

Пропущені контрольні заходи (МКР, захист рефератів) обов'язково відпрацьовуються на наступних заняттях.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Студент має право оскаржити результати контрольного заходу згідно затвердженого положення Про апеляції в КПІ імені Ігоря Сікорського (затверджено наказом №НОН/128/2021 від 20.05.2021 р.) - <https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії в неврології» може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами, окрім студентів з серйозними вадами зору, які не дозволяють виконувати завдання за допомогою персональних комп'ютерів, ноутбуків та/або інших технічних засобів.

Дистанційне навчання

Дистанційне навчання відбувається через Платформу дистанційного навчання «Сікорський». Дистанційне навчання через проходження додаткових он-лайн курсів за певною тематикою допускається за умови погодження зі студентами. У разі, якщо невелика кількість студентів має бажання пройти он-лайн курс за певною тематикою, вивчення матеріалу за допомогою таких курсів допускається, але студенти повинні виконати всі обов'язкові завдання, які передбачені у навчальній дисципліні.

Список курсів пропонується викладачем після виявлення бажання студентами (оскільки банк доступних курсів поновлюється майже щомісяця). Студент надає документ, що підтверджує проходження дистанційного курсу (у разі проходження повного курсу) або надає виконані практичні завдання з дистанційного курсу та за умови проходження усної співбесіди з викладачем за пройденими темами може отримати оцінки за контрольні заходи, які передбачені за вивченими темами (експрес-контрольні / тестові завдання, практичні роботи).

Навчання іноземною мовою

Навчальний матеріал може надаватись англійською мовою в обсязі до 15% від загальної кількості матеріалу за потреби, за бажанням здобувачів та, як допоміжний матеріал для засвоєння матеріалу.

Навчальна дисципліна не передбачає її вивчення на англійській мові за навчальним планом кафедри. У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються матеріали та джерела англійською мовою.

Враховуючи студентоцентризований підхід, за бажанням україномовних студентів, допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Зазначається система вимог, які викладач ставить перед студентом/аспірантом:

- правила відвідування занять (як лекцій, так і практичних/лабораторних);
- правила поведінки на заняттях (активність, підготовка коротких доповідей чи текстів, відключення телефонів, використання засобів зв'язку для пошуку інформації на гугл-диску викладача чи в інтернеті тощо);
- правила захисту індивідуальних завдань;
- правила призначення заохочувальних та штрафних балів;
- політика дедлайнів та перескладань;
- політика щодо академічної доброчесності;
- інші вимоги, що не суперечать законодавству України та нормативним документам Університету.

Всі студенти під час навчання дотримуються положень «Кодексу честі КПП імені Ігоря Сікорського» (розділи 2 та 3) про що письмово дають згоду.

Політика співпраці: співпраця студентів у розв'язанні проблемних завдань дозволена, але відповіді кожний студент захищає самостійно. Взаємодія студентів під час іспиту / тестування категорично забороняється і будь-яка така діяльність буде вважатися порушенням академічної доброчесності згідно принципів університету щодо академічної доброчесності.

На лекції педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних та об'єднаних загальною темою. Ефективність навчання на лекціях неможливе без широкого використання наочних методів, які передбачають використання ілюстрацій та презентацій. При цьому студенти мають розуміти, що основне джерело отримання наукової інформації — не викладач, а книга. Тому важливо щоб студенти самостійно працювали з книгою: читали, конспектували додаткову інформацію до лекційного матеріалу.

Ведення конспекту дає змогу студенту: краще підготуватись до заліку з кредитного модуля; вирішити спірні питання щодо відповідей (не повна, неточна відповідь) студента на екзамені; викладачу зарахувати пропущені студентом лекції з неповажної причини.

Ефективність проведення практичних занять неможливе без використання презентацій з теми заняття, які готують студенти відповідно до завдань до СРС. На практичних заняттях викладач використовує контроль знань студентів шляхом усного опитування, оцінювання та обговорення презентацій з теми заняття, які підготовлені студентами.

Особливу увагу звертають на знання студентами особливостей використання методів і засобів фізичної терапії, ерготерапії у осіб похилого та старечого віку з патологіями різних систем організму, медичної психології, особливостей спілкування із хворими та їх родичами, відповідальності за неналежне виконання обов'язків медичного працівника.

7. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів

з кредитного модуля «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії в неврології»

Поточний контроль:

1. Рейтинг студента з кредитного модуля розраховується виходячи із 100-бальної шкали. Стартовий рейтинг складається з балів, що студент отримує за:

- роботу на 14 практичних заняттях;
- виконання модульної контрольної роботи (МКР);
- написання реферату;

Критерії нарахування балів:

2.1. Робота на практичних заняттях (16 занять x 4 балів = **64 балів**):

- активна робота без помилок у відповідях – 5 балів;
- активна робота з незначними помилками у відповідях – 4 балів;
- плідна робота з неточними відповідями – 3-2 бали;
- робота не зарахована – 1- 0 балів.

2.2. Виконання модульної контрольної роботи (МКР)- **20 балів**

- роботу виконано без помилок – 20 - 17 балів;
- є певні недоліки у виконанні роботи – 16 - 13 балів;

- є значні помилки та недоліки – 12 - 8 балів
- робота не зарахована - 7 - 0 балів.

2.3. Написання реферату - 16 балів;

- роботу виконано без помилок – 24 - 21 балів;
- є певні недоліки у виконанні роботи – 20 - 15 балів;
- є значні помилки та недоліки – 14 - 10 балів
- реферат не зараховано - 10 - 0 балів.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог програми. Умовою позитивної першої атестації є отримання не менше 27 балів, другої – не менше 45 балів за умови зарахування МКР та реферату.

Семестровий контроль: **екзамен.**

Розмір шкали рейтингу $RD = R_C = 100$ балів

Розмір стартової шкали $R_C = \text{Сумі вагових балів контрольних заходів протягом семестру}$ і складає: $R_C = 56 + 20 + 24 = 100$ балів.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, за умови зарахування МКР, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менша за 60, але МКР зараховано, студент виконує залікову контрольну роботу.

У цьому разі сума балів за виконання МКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може написати залікову контрольну роботу. У цьому разі остаточний результат складається із балів, що отримані на заліковій контрольній роботі та балів з МКР.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

За наявності

необхідних підтверджуючих документів (сертифікатів, свідоцтв про навчання та інших) рекомендовано **враховувати при остаточній оцінці результати неформальної освіти студентів з основних тем дисципліни.**

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Зараховуються результати неформальної/інформальної освіти, які відносяться до дисципліни за наявності сертифікату або іншого підтверджуючого документу.

Дистанційне навчання через проходження додаткових он-лайн курсів за певною тематикою допускається за умови погодження зі студентами.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній освіті, регулюються Положенням про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/ інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/node/179>) згідно зі Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (п. 1.4). Перезарахована може бути як навчальна дисципліна повністю, так і її складові (змістовні модулі).

Згідно Наказу №НОН/164/2022 від 31.05.2022 р. «Про особливості визнання результатів навчання в умовах правового режиму воєнного стану» https://document.kpi.ua/files/2022_НОН-164.pdf КПІ ім. Ігоря Сікорського, передбачено спрощену Процедура валідації результатів навчання, отриманих у неформальній / інформальній освіті (пп.2.7-2.14 Положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті), а саме – можливість звернення до викладача за наявності відповідних документів.

Студент надає документ, що підтверджує проходження дистанційного курсу (у разі проходження повного курсу) або надає виконані практичні завдання з дистанційного курсу та за умови проходження усної співбесіди з викладачем за пройденими темами може отримати оцінки за контрольні заходи, які передбачені за вивченими темами (експрес-контрольні / тестові завдання, практичні роботи).

Додаток 1 до си́лабусу дисципліни

Перелік питань до модульної контрольної роботи(МКР)

1. Поняття індивідуальної програми фізичної терапії та основні принципи її побудови.
2. Основні етапи технології побудови індивідуальної програми фізичної терапії.
3. Значення підходу впродовж життєвого циклу (life-course approach) у фізичній терапії.
4. Календарний, біологічний та функціональний вік: значення для планування фізичної терапії.
5. Основні вікові групи та їх значення для диференціації програм фізичної терапії.
6. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ) як основа побудови індивідуальної програми фізичної терапії.
7. Біопсихосоціальна модель здоров'я та її застосування під час планування фізичної терапії осіб різного віку.
8. Пацієнтоцентричний та сімейноцентричний підходи: особливості застосування у різних вікових групах.
9. Вікові закономірності розвитку нервової, опорно-рухової, серцево-судинної та дихальної систем та їх значення для фізичної терапії.
10. Вікові особливості адаптації організму до фізичного навантаження.
11. Принципи вибору та дозування фізичних вправ відповідно до віку, функціонального стану та адаптаційного потенціалу особи.
12. Особливості фізіотерапевтичного обстеження немовлят.
13. Основні етапи моторного розвитку дитини першого року життя та їх значення для планування фізичної терапії.
14. Принципи побудови індивідуальної програми фізичної терапії немовляти із затримкою моторного розвитку.
15. Раннє втручання у фізичній терапії: мета, принципи та основні компоненти.
16. Роль батьків та сімейноцентричного підходу у фізичній терапії немовлят і дітей раннього віку.
17. Особливості побудови програм фізичної терапії дітей раннього віку 1–3 років.
18. Особливості побудови програм фізичної терапії дітей дошкільного віку.
19. Використання гри як засобу та середовища фізичної терапії дітей.
20. Task-oriented та goal-directed підходи у фізичній терапії дітей.
21. Особливості постановки функціональних цілей фізичної терапії у дитячому віці.
22. Особливості побудови програм фізичної терапії дітей молодшого шкільного віку.
23. Розвиток сили, витривалості, координації, балансу та моторних навичок у програмах фізичної терапії дітей шкільного віку.
24. Вплив навчальної діяльності, тривалого сидіння та недостатньої фізичної активності на функціональний стан дітей шкільного віку.
25. Особливості фізичної терапії при порушеннях постави та інших м'язово-скелетних порушеннях у дітей.
26. Фізіологічні особливості підліткового віку та їх урахування під час побудови програми фізичної терапії.
27. Значення біологічного дозрівання підлітка для вибору та дозування фізичного навантаження.
28. Принципи силового та аеробного тренування у програмах фізичної терапії підлітків.
29. Особливості фізичної терапії підлітків після спортивних травм та критерії повернення до фізичної активності і спорту.

30. Мотивація, прихильність до фізичної терапії та участь підлітка у формуванні власної програми.
31. Особливості побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб юнацького та молодого віку.
32. Принципи відновлення сили, потужності, швидкості, витривалості та складних рухових навичок у молодих осіб.
33. Поняття return to activity, return to work та return to sport та їх застосування у фізичній терапії.
34. Особливості побудови програм фізичної терапії осіб зрілого віку з урахуванням професійної, сімейної та побутової активності.
35. Роль фізичної терапії у профілактиці наслідків малорухливого способу життя в осіб зрілого віку.
36. Особливості побудови програм фізичної терапії при м'язово-скелетному болю в осіб зрілого та середнього віку.
37. Вікові функціональні зміни в осіб середнього віку та їх значення для фізичної терапії.
38. Принципи поєднання фізичної терапії, аеробного та силового тренування у програмах для осіб середнього віку.
39. Роль фізичної терапії у профілактиці неінфекційних захворювань, саркопенії та вікового функціонального зниження.
40. Основні фізіологічні зміни похилого віку та їх вплив на побудову індивідуальної програми фізичної терапії.
41. Особливості оцінювання сили, мобільності, балансу, ходи та ризику падінь в осіб похилого віку.
42. Принципи побудови багатокомпонентної програми фізичної терапії для осіб похилого віку.
43. Профілактика падінь як складова індивідуальної програми фізичної терапії осіб старших вікових груп.
44. Поняття саркопенії, крихкості (frailty) та зниження внутрішньої спроможності (intrinsic capacity) і їх значення для фізичної терапії.
45. Особливості побудови індивідуальних програм фізичної терапії осіб старечого віку.
46. Особливості фізичної терапії довгожителів: цілі, методи, дозування навантаження та критерії безпеки.
47. Мультиморбідність та поліпрагмазія як фактори індивідуалізації програм фізичної терапії в осіб старших вікових груп.
48. Вікові відмінності у побудові програм фізичної терапії при неврологічних, м'язово-скелетних та кардіореспіраторних станах.
49. Вікові особливості моніторингу ефективності, прогресії, корекції та завершення індивідуальної програми фізичної терапії.
50. Порівняльна характеристика побудови індивідуальних програм фізичної терапії для немовляти, дитини, підлітка, молодої дорослої особи, особи середнього, похилого та старечого віку: відмінності у цілях, функціональному оцінюванні, методах, дозуванні навантаження, участі сім'ї, критеріях безпеки та оцінюванні результатів.

Додаток 2 до syllabusу дисципліни

Перелік тем рефератів, які виносяться на семестровий контроль:

1. Принципи побудови індивідуальних програм фізичної терапії впродовж життєвого циклу людини.
2. Вплив календарного, біологічного та функціонального віку на планування фізичної терапії.
3. МКФ як методологічна основа індивідуалізації програм фізичної терапії.
4. Біопсихосоціальна модель у побудові програм фізичної терапії осіб різних вікових груп.
5. Пацієнтоцентричний і сімейноцентричний підходи у фізичній терапії.

6. Вікові особливості дозування фізичного навантаження у фізичній терапії.
7. Побудова програм фізичної терапії немовлят із затримкою моторного розвитку.
8. Раннє втручання у фізичній терапії дітей першого року життя.
9. Особливості фізичної терапії передчасно народжених дітей.
10. Ігрові технології у фізичній терапії дітей раннього та дошкільного віку.
11. Сімейноцентрична фізична терапія дітей із порушеннями моторного розвитку.
12. Особливості побудови програм фізичної терапії дітей із дитячим церебральним паралічем.
13. Goal-directed therapy та task-oriented training у фізичній терапії дітей.
14. Фізична терапія дітей шкільного віку при порушеннях постави та функціональних порушеннях опорно-рухового апарату.
15. Формування фізичної активності та профілактика гіподинамії у дітей шкільного віку.
16. Особливості побудови програм фізичної терапії підлітків у період інтенсивного росту.
17. Силові тренування у фізичній терапії дітей і підлітків: принципи безпеки та дозування.
18. Фізична терапія підлітків після спортивних травм і критерії повернення до спорту.
19. Мотивація та прихильність до програм фізичної терапії у підлітковому віці.
20. Побудова програм фізичної терапії осіб юнацького та молодого віку після травм опорно-рухового апарату.
21. Технології повернення до навчання, професійної діяльності та спорту після реабілітації.
22. Побудова програм фізичної терапії при м'язово-скелетному болю в осіб молодого та зрілого віку.
23. Фізична терапія як засіб профілактики наслідків малорухливого способу життя у дорослих.
24. Особливості програм фізичної терапії осіб середнього віку з поєднанням м'язово-скелетних і кардіометаболічних факторів ризику.
25. Профілактика вікового зниження фізичної працездатності засобами фізичної терапії.
26. Індивідуальні програми фізичної терапії осіб похилого віку.
27. Профілактика падінь у фізичній терапії осіб старших вікових груп.
28. Саркопенія як фактор побудови програм фізичної терапії осіб похилого та старечого віку.
29. Крихкість (frailty) та її значення для планування фізичної терапії.
30. Побудова програм фізичної терапії осіб старечого віку з мультиморбідністю.
31. Особливості фізичної терапії довгожителів: підтримання мобільності, незалежності та якості життя.
32. Вікові відмінності програм фізичної терапії при неврологічних захворюваннях.
33. Вікові особливості фізичної терапії при серцево-судинних і респіраторних захворюваннях.
34. Преабілітація та післяопераційна фізична терапія осіб різних вікових груп.
35. Моніторинг, корекція та оцінювання ефективності індивідуальних програм фізичної терапії у різні періоди життя.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри біобезпеки і здоров'я людини, д.п.н Глобою Олександром Петровичем

Ухвалено протоколом засідання кафедри ББЗЛ (Протокол №17 від 24.06.26 року).

Погоджено Методичною комісією ФБМІ (Протокол МКФ №10 від 25.06.2026).